RUSKI INWALID

№ 215.

PIĄTEK. 10 Września. 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Franciia. Angliia. Włochy. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

FRANCYIA.

z Paryża, 26 Sierpnia.

Dziennik Paryzki czyni zapytanie, dla czego nie sąd woienny, lecz naywyższy sąd Parów ma sądzić spiskowych, i sam sobie krótko i zwięźle na to odpowiada: — »Bo zbrodnia nie iest woyskową, ale tyczącą się kraiu; iest nayiest większą zdradą, którą konstytucyia oddaie pod wyrok naywyższego sądu.« — Oświadczyły iuż pisma publiczne (dodaie wspomniony Dziennik) iż całe oskarżenie polega na umieszczonych w *Moniterze* doniesieniach. Potrzeba więc, aby 300 Parów roztrząsnęło, czyli te doniesienia maią zasadę lub nie.

W nocy z dnia 19 na 20 b. m. Minister woyny zwiedził wszystkie koszary tuteysze, i kazał przeczytać listę imienną officerów, podofficerów i żołnierzy. Przekonał się o dobrym duchu woyska. Tegoż wieczora, P. *Drouhaut*, Pułkownik 2go pułku gwardyi Królewskiey, kazał wystąpić swoiewu pułkowi, i tak do niego przemówił: — »Od nieiakiego czasu starano się was uwieść; zamachy te, o których wiedziałem, żadney we mnie nie wzbudziły obawy, polegałem na was. Z bolesnem przecież uczuciem wypada mi powiedzieć, iż usiłowania rewolucyonistów nie były zupełnie daremnemi; macie między sobą czterech zdrayców. Nie potrzeba mi ich wymieniać; musicie ich znać.Ośmielili się chcieć przekupić waszę wierność, i skazić honor korpusu.« — Na te słowa wszyscy żołnierze obrócili oczy na 4 officerów, którzy zbledli, i natychmiast uwięzieni zostali.

Czytamy w *Dzienniku Rozpraw*, iż sposób, iakim rząd dowiedział się o spisku, był skutkiem szczęśliwego lecz osobliwszego trefunku. Pewna kobieta, przeczytawszy Gazetę w iednem z mieysc niedaleko pałacu *Thuilleries*, gdzie są pisma publiczne do czytania, oddała ią gospodyni, i przez omyłkę włożyła list, który dopiero co odebrała. List ten obeymował wezwanie, aby unikaiąc skutków rewolucyi,

która niezwłocznie wybuchnąć miała, iak nayprędzey wyiechała z *Paryża*. Poymano tę kobietę, i razem wskazanego przez nią autora listu. Tak więc władze kraiowe powzięły pierwszy ślad knowanego spisku.

Mówią, iż w iedney z nayludnieyszych części stolicy rozdawano przez 3 lub 4 dni bardzo wiele pieniędzy. Spiskowi mieli w dzień *S. Ludwika* przywieść swóy zamysł do skutku.

Jedna z tuteyszych Gazet donosi, iż przeszłey nocy chciano podpalić staynie Królewskie, i dla tego, pewnego podeyrzanego człowieka uwięziono. Zamurowano okna u piwnic przy wspomnionych stayniach.

Czytamy w niektórych Gazetach tuteyszych, iż Dwór Ausryiacki domagał się od Francyi, by 30,000 woyska obserwacyynego postawiła na granicy Włoskiey. Z strony Francuzkiey podaią się noty, lecz woysko nie ciągnie, tak z przyczyny braku pieniędzy, iako też, iż żołnierze francuzcy uważaliby wypadki Neapolitańskie za obce dla siebie.

ANGLIIA.

z Londynu, 30 Sierpnia.

Ofiarowano Królowey pałac, gdzie Xiążę *Cambridge* mieszkał. Że zaś należy on do liczby domów, które sobie Królowa dawniey obrała, zdaie się więc, iż go przyymie, a przez to uwolni Lorda *Caslereagh* od sąsiedztwa, sprawuiącego mu niespokoyność z powodu, iż się liczne tłumy ludu często zbieraią.

Król bawi ciągle w wieyskim swoim domu niedaleko *Windsor*. Zwiedził tameczny zamek, gdzie nieboszczyk oyciec iego mieszkał a oglądaiąc pokoie i sprzęty, okazał synowską czułość. Kazał sobie co pół godziny donosić przez telegraf o zeznaniu świadków. (Lord *Darlington* żądał, aby zeznania ich drukiem ogłoszono.)

Czytamy w Gazetach tuteyszych, iż na ostatnich pokoiach u Króla Xiążę *Esterhazy*, Poseł Anstryiacki, podał mu ważne przełożenie względem interessów Włoskich, z oswiadczeniem, iż woysko Austryiackie ma osadzić kraie Papiezkie.

WŁOCHY.

z Rzymu 15 Sierpnia.

Z przyczyny ciągłych upałów i trwaiącey przez całe czterymiesiące suszy, w wielu prowincyiach koscielnych zapaliły się lasy. W okolicach *Montichi* między Terracina i Fondi pożar tego rodzaiu rozszerzył się z nadzwyczayną szybkością, obiął przeszło 20 mil na około i zniszczył w samym tylko obwodzie miasta pomienionego 25000 drzew oliwnych, podobnież spustoszenia nastąpiły w okolicach Tivoli, Narni Piperno i innych.

W stolicy tuteyszey zachowuią się wielkie ostrożności co do pasportów wydaiących się cudzoziemcom i podruzuiącym. Osoby osiadłe tu za pozwoleniem rządu od roku 1814 muszą teraz prosić o potwierdzenie czyli odnowienie tegoż pozwolenia, a wielu z nich mianowicie Hiszpanom i Neapolitańczykom odmówiono takowe.

Sierpnia 22. Królestwo Ich Mość Sardyńscy oboie, i wszyscy Xiążęta rodziny, maią wkrótce ziechać do Luki, gdzie się czynią przygotowania do festynów weselnych z powodu związków slubnych Xiążęcia następcy tamecznego. Xiężna zaprosiła na ten obchod niemało znakomitych osob z Rzymu, między któremi i Pana *Belli* ostatniego nauczyciela tegoż Xiążęcia następcy; sprowadziła z Rzymu drogi serwis chowany dotąd w tamecznym iey pałacu i niektóre inne przedmioty przepychu.

Ostatnie wiadomości z Messyny dochodzą do 8 b. m. i zwiastuią że ieden batalion lekkiey piechoty z Kalabryi wstąpił do miasta pomienionego 7 b. m. a za nim nadciągnęły inne woyska. Wszelka kommunikacyia z Palermo iak naysurowiey zakazaną iest w Messynie; ten zakaz atoli nierozciąga się na inne miasta Sycyii.

W okolicach *Callanisetta* schwytano kilka osob podeyrzanych, których maią za aientów powstańców palermskich.

W iednem piśmie z Florencyi pod dniem 15 b. m. czytamy między innem co następuie: „Otrzymaliśmy tu weźną wiadomość że Cesarz JMść Austryiacki nieprzyymuie i niepotwierdza ostatnich zmian w rządzie neapolitańskim. Dwór nasz otrzymał od austryiackiego notę okolną rozesłaną do wszystkich dworów włoskich, w którey Cesarz ręczy za bespieczeństwo, spokoyność i niezawisłość wszystkich państw włoskich, funduiąc się na zasadach kongressu wiedeńskiego."

Dway członkowie deputacyi palermskiey, ktorzy iezdzili do Sycylii dla wzięcia nowey instrukcyi, powrócili znowu do Neapolu; zdaie się iednak, że teraz przywieziona instrukcyia niewiele pomoże; rząd bowiem tuteyszy na żadne tey deputacyi przełożenia niechce dać baczności, a tak deputowani wyieżdzaią napowrót niebywszy nawet w Neapolu. Liczne

oddziały buntowników opuściły tym czasem Palermo i rozproszyły się po miastach okolicznych. Słychać iż dopuszczaią się podobnych źe nieładów, iakich dokazywali Marsylczykowie na początku rewolucyi francuzkiey, a szczególnie w Termini nayniegodziwiey postępowali, zato w Trapani wszystkie ich zamachy i przedsięwzięcia były bezskuteczne. Mieszkańcy tego miasta wcześnie opatrzyli się we wszelkie srodki oporu, iako np. wezwali z Neapolu batalion strzelców i kilka dział.— Przygotowania do woyny czynnie się przedłużaią w Sycylii. Między woyskami gotuiącemi się do marszu iest znaczny korpus iazdy. Port palermski ma być blokowany przez łodzi kanonierskie. Hrabia *Zurlo* miał przysłaną do siebie trzecią iuż deputacyię które wszystkie prosiły go aby wyszedł z ministerium; lecz ten stale odpowiedział, iż nie opuści swego mieysca dopokąd na niem może bydź użyteczny oyczyznie i Xiężęciu namiestnikowi. Jedna z deputacyi pomienionych z samych uczniów była złożoną.—Za rzecz pewną tu rozumieią że Jenerał *Pepe* wkrótce wymówi się od stopnia dowodcy naczelnego woysk, pod iakim kolwiek pretextem. Ma on kilka partyi przeciwko sobie.—Jenerała *Chnrch* chciano uwolnić na słowo honoru; lecz tego przełożenia nieprzyiął i przedsięwziął pozostać w więzieniu aż do końca processu. Obwinia on z swey strony Jenerała *Naselli*, którego nieprzezorne postępowanie dało poczęści powod do ostatnich wypadków w Palermo, a w skutek tego obwinienia donaga się aby go sądzono także.

Oto iest odezwa namiestnika Sycyliyskiego *Scaletta* pod 30 lipca do władz mieyscowych wydana.

»Tak nazwana *Junta tym czasowa* zawiązana a Palermo, osmiela się wtrącać do rządów Sycylii, wydawać rozkazy, stanowić rozmaite uchwały, słowem przywłaszcza sobie całą władzę prawodawczą i wykonawczą. Wiadomo wam iednakże że ta władza do nikogo należeć niemoże iak tylko do Króla i Narodu. Nikt iey przywłaszczyć sobie niemoże chybaby ten komu ią poruczą. Lecz Junta pomieniona zaslepiona fałszywem poięciem uroioney niezawisłości, czyni wszystko co tylko może aby zachwiać wnętrzną spokoyność Sycylii i wzbudzić zamieszanie w spokoynych mieszkańcach. Do was należy teraz przytłumić szkodliwy i zgubny głos podstępu i zabespieczyć należyty rzeczy porządek. W tym to celu posyłam wam ten okolnik z iak naysurowszem zaleceniem, aby ani wy sami ani wam podległe władze nieprzyznawały Junty pomienioney za ważną i rozkazów iey niewykonywały. Gdyby zaś w miastach i osadach celnieyszych waszey troskliwosci powierzonych ziawili się pełnomocnicy tey Junty, tacy maią bydz niezwłocznie chwytani, i pod konwoiem woyskowym odsyłani do Messyny.«

ROZMAITOŚCI.

Zdanie Arabów o Europeyczykach.

(Z historyi o rozbiciu się okrętu Oswego).

.... Gdy nas do namiotów przywiedziono, iuż całe pokolenie Arabów zebrane tam było. Kobiety i dzieci nieszczędziły bynaymniey obelg które na nas miotały, przyzwyczaieni iednak do tego, znieśliśmy ie cierpliwie.—Męszczyźni zapaliwszy lulki naradzali się o nas. Maytek *Jacko*, to z ich rozmowy między inneml mógł słyszeć i rozumiał:—»Są to (rzekli oni) nikczemne harłaki, wyrodki plemienia ludzkiego, niegodni że ich ziemia dzwiga, psy niewierne. Podłe ich dusze w wiecznych mękach piekielnego ognia smażyć się będą. Jakże kray ich nędznym bydź musi i nieurodzaynym, kiedy, żeby nieumrzeć z głodu, po całym swiecie żywności szukaią; iakże oni głupi albo leniwi są, kiedy daney sobie od Boga ziemi uprawić nie potrafią. Zdaie się, iż gdyby Chrzescianie w obrębie granic swoich pozostać byli zmuszeni, naówczas co do iednego pozdychaliby z głodu. Włuczą się teraz z mieysca do mieysca, aby za mizerne strzelby, za ostre noże i za proch który robić umieią, żywność nabywać; piękne to zaiste rzeczy, swiat wyśmienicie obeyść by się bez nich potrafił.« — Wciągu takiego o nas rozumowania, spostrzegłszy *Uhomed* naczelnik zgromadzonego pokolenia, dwóch między nami Murzynów, zbliżył się do Kapitana rozbitego okrętu Oswego, i rzekł z pogardą:—»Wy psy chrzescıańskie! iak widzę prowadzicie z sobą dwóch murzynów, i zapewne po więcey ieszcze do Gwiney iechaliście. Niegodziwi, wy okrutnieysi iesteście od Arabów których się lękacie. Chciwi ofiar niewinnych, wyz niebezpieczeństwem życia przebiegacie przestronne morza, ażeby kuć w kaydany tych co wam nic niezawinili; cnotliwsi od was Arabowie przecież, tych tylko za niewolników uważaią, których Opatrzność sama do tego stanu przeznaczaiąc, żeby w niewoli za grzechy swe pokutowali, na nasze brzegi wyrzuca.

Napoleona Bonaparte niektòre myśli i zdania.

Dawna Grecya, liczyła aż siedmiu mędrców, ia w Europie i iednego nieznalazłem.

Ci którzy uganiaią się za honorami, podobni są zakochanym, posiadanie zmnieysza ich wartość.

Naypewnieyszy sposób zostania ubogim, iest bydź poczciwym.

Smiałość wszystko przedsięwziąć może lecz nie wszystkiego dokonać.

Przenoszę moc rozumowania, nad wymowę i styl. Rzeczy więcey maią wartości iak wyrazy.

Dwoiaki rodzay ludzi znayduie się w rewolucyiach, iedni którzy ią robią, drudzy którzy z niey korzystaią.

Uwielbiam zawsze Mitrydata, zamyślaiącego zdobycie Rzymu, w ucieczce z przegraney bitwy.

Głupiec iest tylko nudnym . . pedant wyższy nad głupca, bo iest nieznośnym.

Traf, iest iedynym królem prawey dynastyi na świecie.

Jnteres kieruiący krokami ludzi od iednego bieguna do drugiego, iest iązykiem, którego się uczą bez gramatyki.

Po moim upadku, los kazał mi umierać, honor żyć.

---

o Banku Ziewiańskim.
(*z Orła białego.*)

Słychać powszechnie, iż proiekt ustanowienia Ziemiańskiego banku wniesiony być ma na nadchodzącym Seymie.

Jeżeli to prawda, przedmiot ten wart iest zastanowienia się każdego obywatela, gdyż bank Ziemiański podźwignąć i zgubić nas może.

Bank Ziemiański niemoże mieć inszego celu iak tylko ożywić kredyt i dźwignąć rolników. Poznać więc na sam przód potrzeba przyczyny upadku właściciel: ziemi by im skutecznie zaradzić.

Przyczyny te są iasne, kto teraz mniey zbiera a więcey wydaie, nie może być w tak dobrym iak dawniey bycie.

Dochody właścicieli ziemi zmnieyszone są. Nad ostatkiem odbytu na płody rolnicze tak za granicą iak w kraiu, i niską ceną tych płodów, co wyżey wyrażoney przyczynie i niedostatkowi gotowizny przypisać należy, zwiększone zaś wydatki rolnika są:

1. Nakład rolniczy, przez upadek w wielu mieyscach robocizny i potrzebę użycia natomiast czeladzi i naiemnika.

2. Podwyższono podatki, nakoniec.

3. Procenta od zapożyczonych kapitałów.

Dwie wyżey wyrażone przyczyny, niczem są w poruwnaniu z trzecią. Zadłużenie bowiem do takiego za rządu Pruskiego doszło stopnia, iż będąc w niektóryeh okolicach ledwie że nie powszechne, długi przy teraźnieyszey dóbr cenie, wartość ich przechodzą.

W takiem położeniu rolnik utrzymać się nie może, i albo traci maiątek swóy na opłacenie procentów, i co raz bardziey upada, albo też niepłacąc żadnemu wierzycielowi ani kapitału ani procentów, stara się tylko wykrętami; póty póki może w possesii utrzymać i ciągnąć czasowe a wyniszczaiące dobra korzyści, bez względu co się daley z niemi stanie.

Jak szkodliwie działa położenie to na moralność obywateli, iaki cios zadało kredytowi, iak gnębi rolnictwo w którem o żadney melioracii myśleć niepodobna, nie ma potrzeby wyłuszczać.

Cóżby wypadło gdyby zaprowadzić się maiący bank nie miał innego celu iak tylko wypisywać kapitały na własność gruntową? Zrazu wprowadziłby w obieg pieniądze i sprawił by nieiaką ulgę, ale z czasem pogorszyłby stan nasz, przez pomnożenie długów własność gruntową ciążących.

Nam zaś potrzeba aby takie przedsięwzięte były środki iżby ułatwiły właścicielom ziemi spłacenie długów; podźwignęły kredyt: Pomnożyły massę cyrkuluiących pieniędzy, nareszcie przyczyniły się do założenia fabryk i rękodzieł, dla utworzenia z czasem miast, a tem samem wewnętrznego handlu.

Niech będą utworzone bilety kassowe tak iak za Xięztwa Warszawskiego; temi niech bank spłaca długi właścicieli ziemskich tym wierzycielom, którzy będą chcieli być spłaceni i za tych dłużników, którzy mniey pewną hipoteką zobowiążą się.

(*Dokończenie iutro.*)

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.